

підносячи людину, Кирило Туровський своїми "словами" і "повчаннями" конкретизував релігійно-моральну програму формування особистості.

Список використаних джерел

1. Громов М.Н. Русская философская мысль X – XVII веков: учеб. пособие / М.Н.Громов, Н.С.Козлов – М.: МГУ, 1990.
2. Замалеев А.Ф. Мыслители Киевской Руси / А.Ф.Замалеев, В.А.Зоц. – Изд. 2-е. – К.: Вища школа, 1987.
3. Златоструй. Древняя Русь. X – XIII вв. [сост., авторский текст, коммент. А.Г.Кузьмин, А.Ю.Карпов]. – М.: Молодая гвардия, 1990.
4. Розвиток народної освіти і педагогічної думки на Україні (X – поч. XX ст.): нариси / [редколегія: М.Д.Ярмаченко, Н.П.Калениченко, С.У.Гончаренко та ін.]. – К.: Рад. шк., 1991. – С.27-30.
5. Огородник І.В. Українська філософія в іменах: [навч. посібник] / І.В.Огородник, М.Ю.Русин. – К.: Либідь, 1997. – С. 110-112.
6. Очерки истории школы и педагогической мысли народов СССР. С древнейших времен до конца XVIII в. / [отв. ред. Э.Д.Днепров]. – М.: Педагогика, 1989.
7. Словарь книжников и книжностей Древней Руси. – Вып. I (XI – первая половина XIV в.). – Л.: Наука, 1987. – С. 217-221.
8. Философская мысль восточных славян. Библиографический словарь / [Огородник И.В., Огородник В.В., Русин М.Ю., Диденко В.Ф.]. – К.: Парламентское издание, 1999. – С. 134-135.
9. Шохин К.В. Очерк истории развития эстетической мысли в России (Древнерусская эстетика XI – XVII веков) / Шохин К.В. – М.: Высшая школа, 1963.

*О.О.Сорокіна,
аспірант,
Криворізький ДПУ*

**МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ
ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ**

У статті розглядаються різні функції педагога та подається модель формування функціональної компетенції.

В статье рассматриваются различные функции педагога и дается модель формирования функциональной компетенции.

In this article different functions of a teacher are described and the model of formation of the functional competence is given.

Одним із показників професійної підготовки студентів до майбутньої професійної діяльності є особистісне зростання їх як майбутніх педагогів. У сукупності характеристик цього показника виділяють здатності робити осмислений вибір, приймати відповідальність за власні професійні дії, довіряти іншим людям, які беруть участь у педагогічному процесі, відстоювати свою точку зору. Всі ці якості особистості характеризують компетентність майбутнього спеціаліста, що дозволяє йому ефективно задіяти багаж знань, вмінь та навичок, які він отримав у вищій школі, для рішення професійних задач.

Проблема професійної компетентності сьогодні привертає увагу як українських, так і зарубіжних вчених. Мета нашої статті полягає в тому, щоб розкрити суть функціональної компетентності. Розробити її структурну модель, що сприятиме більш цілеспрямованій роботі, формуванню цієї складної особової якості в процесі вивчення гуманітарних дисциплін у вищій школі.

Цілеспрямованість учбових програм по формуванню функціональної компетентності та компетенцій, що конкретизують її сутність, зумовлює необхідність визначення їх змісту і структури у відповідності зі специфікою педагогічного процесу. В плані компетентнісного підходу як одного із результативних засобів підвищення якості педагогічної освіти та забезпечення конкурентоспроможності педагогічних кадрів на ринку праці важливо теоретично обґрунтувати структуру та зміст функціональної компетентності як важливої характеристики професіоналізму сучасного вчителя.

Функціональна компетентність – це складне особистісне утворення, що поєднує в собі професійно-особистісний і творчий потенціал фахівця, необхідний для результативного виконання професійних функцій і готовність до нестандартного виконання функціональних обов'язків в області обраної професійної діяльності.

Чисельні завдання педагогічної діяльності зумовлюють опанування майбутніми вчителями-філологами певних компетенцій, що забезпечують успішність виконання ними професійних функцій і обов'язків. Одними з перших, виходячи з функціонального принципу, тобто тих дій, які повинен виконувати педагог-практик, А.І.Щербаков і Н.А.Риков виділили наступні функції:

- інформаційну (вчитель транслює ту чи іншу інформацію);
- розвиваючу (розвиває мислення, яву, ті чи інші вміння, мову тощо);

- орієнтуючу (орієнтує у різноманітні інформації, етичних цінностях);
- мобілізаційну (мобілізує на виконання вправ, завдань, справ);
- функція що конструює (конструює урок, позакласну справу, різнорівневі завдання, самостійні роботи, спілкування та інше);
- комунікативну (функція спілкування з батьками, іншими вчителями, адміністрацією, психологами, валеологами та іншими);
- організаційну (організує учнів, інших вчителів, батьків, себе, а також уроки, позакласні справи, які проводить);
- дослідницьку (вміє досліджувати як окрему особистість, групу учнів – колектив, так і обізнаність, виховання учнів тощо).

І.П.Підласий в підручнику до функцій вихователя, класного керівника відносить наступні:

- організаційну, яка організує всі виховні впливи та взаємодії в колективах, у тому числі у вигляді виховних справ – екскурсій, поїздки, збори, класні години, анкетування як дослідження тощо; виховну, у результаті якої різними шляхами та засобами здійснюється виховання, формування та розвиток якостей особистості, що притаманні учню як члену дитячого колективу, сім'янину, громадянину, творчій особистості та індивідуальності;
- стимулюючу, в результаті якої здійснюється стимулювання діяльності учнів, дитячого колективу, батьків, спільноти тощо;
- координаційну, в результаті якої здійснюється координація діяльності як дітей, коли це необхідно, так і вчителів, які працюють в одному класі, паралелі, а також може здійснюватися зв'язок із зовнішнім світом, якщо освітня установа розглядається як відкрита система;
- роботу з документами (журналами, щоденниками учнів, їх особистими справами, різноманітними планами).

Успішність виконання функцій педагогічної діяльності багато авторів пов'язували з придбанням необхідного обсягу знань, умінь і навиків, що розкривають основи педагогічної діяльності. Останнім часом все виразніше висловлюється думка про те, що одних лише професійно-педагогічних знань і умінь явно недостатньо для здобуття позитивних результатів педагогічної роботи.

Як вважають психологи, успіх діяльності вчителя-професіонала визначається природними передумовами, завдатками особи, які перетворюються на здібності, психологічною готовністю

до виконання професійних функцій, прагненням фахівця якісно виконувати функціональні обов'язки. Функціональна діяльність педагога – одиниця інтеграційної діяльності, що є функціональною організацією психічних властивостей людини, об'єднаних для здобуття найкращого освітнього ефекту. Деяку іншу класифікацію функцій педагога дають в своїх роботах Н.В.Кузьміна, В.А.Сластьонін, А.І.Щербаков. Серед основних функцій вони виділяють наступні:

- діагностичну, пов'язану з вивченням учнів, з визначенням рівня психічного розвитку окремих учнів і класних колективів;
- орієнтаційно-прогностичну, яка має прояв у вмінні визначати напрямки, мету та задачі освітньої діяльності та прогнозувати її результати;
- конструктивно-проектуючу функцію, що передбачає адекватне конструювання та проектування змісту навчально – виховної роботи на основі зробленого прогнозу;
- організаторську функцію, що передбачає залучення учнів до активної діяльності та емоційно – етичне стимулювання;
- інформаційно-пояснюючу, що передбачає інформування у різних галузях знань з урахуванням досягнень науки;
- комунікативно-стимулюючу, що передбачає утворення атмосфери навчального співробітництва, гуманних відносин педагога з дітьми;
- аналітико-оцінюючу, що полягає в аналізі та оцінці ходу навчально – виховного процесу та внесенні до нього необхідних коректив;
- дослідницько-творчу функцію, що передбачає здатність осмислювати та творчо розвивати теоретичні положення, використовувати в роботі результати власних досліджень та досягнень колег.

Різноманіття професійних функцій вчителя зумовлює необхідність чіткого представлення структури функціональної компетентності як складного особистісного утворення. Професор Ю.Г.Татур вважає, що «компетенція – це підтверджена готовність індивіда (фахівця) використовувати свій потенціал (знання, уміння, досвід і особисті якості) для посиленої діяльності в певній області, усвідомлюючи свою відповідальність за її результати». Готовність до виконання професійних функцій сучасного вчителя-філолога є одним із важливих показників функціональної компетентності студентів. Серед складових компетентнісної моделі викладача вищої

школи В.Іщенко і З.Сазонова виділяють її призначення. Модель компетентності повинна сприяти:

- безперервному зростанню рівня компетентності викладача;
- формуванню універсальних компетенцій майбутніх фахівців;
- керуванню якістю освітнього процесу;
- цілеспрямованому використанню інформаційних технологій для моделювання практичних вирішень професійних проблем.

Одним із показників результативності професійної підготовки студентів є їх особове зростання як педагогів-філологів. Показником особового зростання виступають здатність студента робити осмислений вибір, нести відповідальність за свої професійні дії в майбутньому, довіряти іншим учасникам педагогічного процесу, відстоювати свою думку.

Формування функціональної компетентності в ході спеціальної підготовки студентів вищої педагогічної школи передбачає структурування змісту навчання відповідно до моделі цього складного особистісного утворення і створення умов професійного зростання студентів, становлення їх ідентичності «Я – професіонал». На основі аналізу наукової літератури, специфіки професійних обов'язків, що виконуються сучасним вчителем і вимог, що пред'являються до його особи, нами зроблена спроба визначити набір функцій педагогічної праці і відповідних до них компетенцій, що забезпечують результативність праці вчителя-філолога. Виділення професійних функцій і функціональних компетенцій дозволило нам розробити структурну модель функціональної компетентності вчителя-філолога. Для зручності користування вона представлена на рисунку 1.

Аналіз університетської дійсності свідчить про те, що недостатньо високий рівень функціональної компетентності студентів пояснюється відсутністю цілеспрямованих дій по оволодінню ними методикою та технологією виконання функціональних обов'язків педагогів. Не проводиться систематична робота по ознайомленню них з функціями педагогічної діяльності, вимогами, що пред'являються особистості з метою їх якісного виконання, оволодінню теоретичними основами та практичними вміннями по формуванню функціональної компетентності студентів у процесі оволодіння програмним матеріалом, дисциплін, що вивчаються у вищій школі.

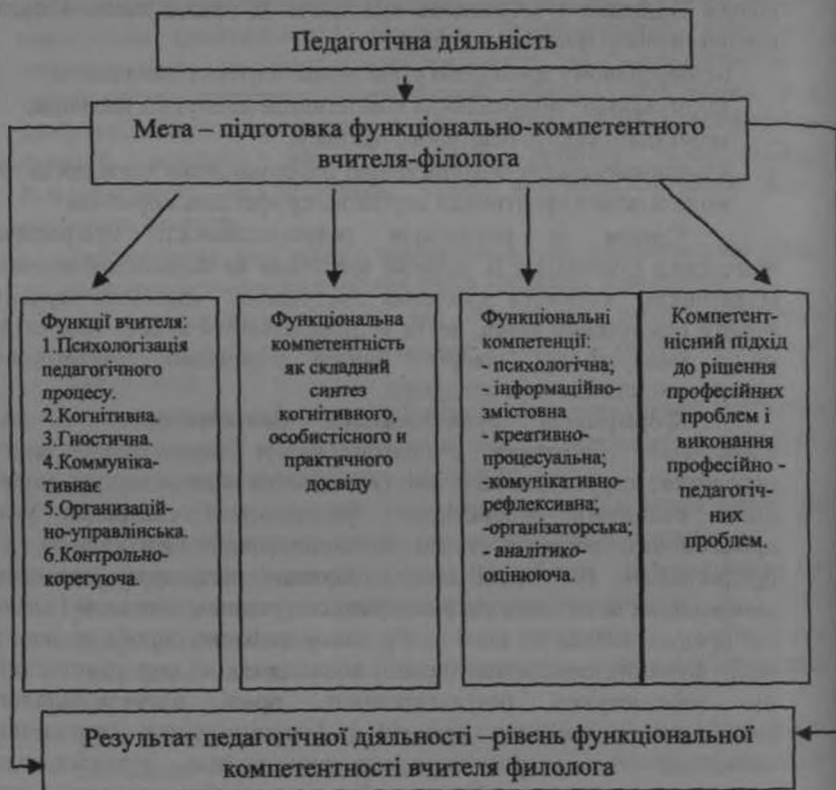

Рис. 1. Структурна модель функціональної компетентності вчителя-філолога

Педагогічна практика свідчить про те, що студенти мають необхідні теоретичні знання про сутність, зміст, способи і засоби педагогічної діяльності, але, на жаль, не мають конкретних уявлень про ті функції, які їм доведеться виконувати у самостійній професійній діяльності. Причину слід шукати у предметному характері навчання, недооцінці змістовно – процесуального підходу до організації навчального процесу вищої школи. Майбутній вчитель багато часу проводить у положенні слухача, але замало виступає у ролі активного діяча.

Модернізація освітнього процесу вищої школи передбачає пошук конкретних шляхів формування у майбутніх вчителів – філологів професійної компетентності, у змісті якої важливу роль

відіграє функціональна компетентність, що виступає показником професіоналізму та педагогічної майстерності спеціалістів в обраній професійній сфері.

Список використаних джерел

1. Подласый И.П. Педагогика высшего, профессионального образования. Учебное пособие / Иван Павлович Подласый. – М., 1998. – С.276-279.
2. Ищенко В. Компетентностный подход к подготовке преподавателей / В.Ищенко, З.Сазонова // Высшее образование в России. – 2007. – № 6. – С. 166-170.